

УДК 811:37.02

Іванова Інна Леонідівна

Коршенко Анатолій Євгенович

Харківський національний університет внутрішніх справ

(Харків, Україна)

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРАВООХОРОННІЙ ОСВІТІ

***Анотація.** В статті розглядається необхідність навчання володіння іноземною мовою, як засобом вираження своїх думок та обміну інформацією у сфері майбутньої професійної діяльності. Робиться наголос на впровадження інноваційних навчальних технологій, орієнтованих на створення готовності до діяльного перетворення дійсності шляхом розвитку комунікативності та професійно-мовленнєвої компетентності особи. Зазначається доцільність вивчення іноземної мови в особистій, суспільній, освітній і професійній комунікації з метою набуття мовних знань і мовленнєвих навичок на рівні, достатньому для підтримки контактів із громадянами інших країн і зарубіжними партнерами, а також необхідному для подальшого професійного росту.*

***Ключові слова.** Компетентність, інноваційні навчальні технології, соціокультурні і соціолінгвістичні знання, мовленнєві навички, комунікативні завдання, мотивація.*

.

Иванова Инна Леонидовна

Коршенко Анатолий Евгеньевич

Харьковский национальный университет внутренних дел

(Харьков, Украина)

Формирование профессионально - речевой компетентности в правоохранительном образовании

***Аннотация.** В статье рассматривается необходимость обучения владения иностранным языком, как средством выражения своих мыслей и обмена информацией в сфере будущей профессиональной деятельности. Делается упор на внедрение инновационных учебных технологий, ориентированных на создание готовности к деятельному преобразованию действительности путем развития коммуникативности и профессионально-речевой компетентности личности. Отмечается целесообразность изучения иностранного языка в*

личной, общественной, образовательной и профессиональной коммуникации с целью приобретения языковых знаний и речевых навыков на уровне, достаточном для поддержания контактов с гражданами других стран и зарубежными партнерами, а также необходимом для дальнейшего профессионального роста.

Ключевые слова. Компетентность, инновационные обучающие технологии, социокультурные и социолингвистические знания, речевые навыки, коммуникативные задачи, мотивация.

Ivanova Inna

Korshenko Anatolii

Kharkiv National University of Internal Affairs

(Kharkiv, Ukraine)

Professional and Linguistic Competence Formation in Law Enforcement Education

Abstract. *The article examines the needs to teach foreign language skills as a way of expressing ones opinions and information exchange in the field of future professional activities. Emphasis is placed on the introduction of innovative educational technologies focused on the readiness for the active reality transformation through the development of the communicativeness and professional and speech competence of a person. The expediency of studying a foreign language in personal, social, educational and professional communication is indicated in order to acquire language knowledge and speech skills at a level sufficient to maintain contacts with citizens of other countries, foreign partners and necessary for further professional growth.*

Key words. *Competence, innovative educational technologies, social and cultural knowledge, social and linguistic knowledge, speech skills, communication tasks, monivation.*

Згідно з концепцією викладання іноземних мов в Україні метою навчання іноземних мов у вищому навчальному закладі правоохоронної освіти є не тільки професійно-орієнтоване навчання курсантів чотирьох взаємопов'язаних видів мовленнєвої діяльності (говоріння, читання, аудіювання та письма), але й володіння іноземною мовою, як засобом вираження своїх думок та обміну інформацією у сфері майбутньої діяльності. Головною метою вищої освіти є створення умов для розвитку та самореалізації кожної особистості з навичками до творчої діяльності та безперервної освіти впродовж усього життя. Відповідно до цього виникає

потреба у створенні необхідних умов за яких майбутній правоохоронець стане носієм високих духовних загальнолюдських цінностей, в основі яких є гуманізм, моральність, повне розкриття творчого потенціалу та реалізація здібностей. Одним із пріоритетних напрямків сучасної вищої освіти є впровадження інноваційних навчальних технологій, орієнтованих на створення готовності до діяльного перетворення дійсності шляхом розвитку таких властивостей особи, як комунікативність та професійно-мовленнєва компетентність. Зміни у ставленні до вивчення іноземної мови та професійна спрямованість у її вивченні є необхідною умовою професійного становлення майбутніх правоохоронців. Формування мовної компетенції курсантів в правоохоронних вузах базується на таких державних документах, як Закон України «Про поліцію», Законодавство України про вищу освіту та «Рекомендації Ради Європи з мовної освіти». Проблема удосконалення фахової підготовки правоохоронців та формування професійно-мовленнєвої компетентності засобами іноземної мови присвячено немало робіт сучасних науковців. Це й не дивно, бо сучасний стан міжнародних зв'язків України, вихід її в європейський і світовий науковий і освітній простори, нові політичні, соціально-економічні та культурні зв'язки обумовлюють відповідні вимоги не лише до професійної підготовки фахівців, а й до певних змін у галузі навчання іноземних мов. Професійна діяльність правоохоронця має свою специфіку. Кваліфікованому правоохоронцю необхідно володіти широким діапазоном знань і вмінь, які дозволять йому не лише розуміти всі тонкощі правової діяльності, а й приймати відповідальні рішення, в тому числі й за долю людини, враховувати найдрібніші деталі при розслідуванні злочинів чи правопорушень, ефективно взаємодіяти та контактувати з людьми. Важливим аспектом діяльності правоохоронця є етика поведінки, яка потребує наявності моральних якостей, певних принципів, поглядів та правильної життєвої позиції. Окрім того, правоохоронцю потрібно бути ерудованим, високоосвіченим та підготовленим із багатьох галузей знань. Особливе місце тут належить правовим дисциплінам, психології, соціології, рідній мові і, звичайно ж, іноземній мові. Особливості професійної діяльності

правоохоронця вимагають від нього наявності не лише професійних знань, умінь, навичок і досвіду, але й урівноваженого ставлення до справи, певних позитивних схильностей, інтересів, прагнень, а також здатності використовувати знання й уміння для досягнення результату під час ефективної взаємодії з людьми, тобто професійно-мовленнєвої компетентності. Ось чому, головне завдання при навчання іноземної мови і полягає у формуванні мовної діяльності курсанта тією мовою, що вивчається. Специфіка оволодіння мовою полягає не стільки в сприйнятті та розумінні навчальної інформації, скільки у формуванні різних видів мовленнєвої діяльності з використанням мови, тому сучасна методика викладання іноземної мови має вирішувати завдання підготовки правоохоронця, здатного до самостійного вирішення різноманітних комунікативних завдань, що будуть виникати у процесі його діяльності. Головною метою викладання іноземної мови є формування комунікативної компетентності, що означає оволодіння мовою як засобом міжкультурного спілкування, розвиток умінь використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу. Розвиток комунікативної компетентності залежить від соціокультурних і соціолінгвістичних знань, умінь і навичок, які забезпечують входження особистості в інший соціум і сприяють її соціалізації в новому для неї суспільстві. Доцільним є вивчення іноземної мови в особистій, суспільній, освітній і професійній комунікації з метою набуття мовних знань і мовленнєвих навичок на рівні, достатньому для підтримки контактів із громадянами інших країн, зарубіжними партнерами та необхідному для подальшого професійного розвитку. Для курсантів іноземна мова є загальноосвітньою дисципліною. Щоб процес оволодіння нею став максимально ефективним і цілеспрямованим, викладачеві необхідно чітко продемонструвати курсантам роль іноземної мови в їхній подальшій професійній діяльності та в майбутньому житті. Результат підготовки курсантів прямо залежить від рівня їхньої навчальної мотивації, а тому важливо зацікавити курсантів процесом вивчення іноземної мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність і

важливість володіння іноземною мовою як значущим засобом міжкультурного та фахового спілкування. Важливим тут є формування у майбутніх правоохоронців мовної, мовленнєвої, термінологічної, соціокультурної та соціолінгвістичної компетенції, котрі є ключовими у професійно-мовленнєвій компетентності. Засобами іноземної мови можна формувати у майбутніх фахівців, насамперед, мовну, тобто лінгвістичну, компетенцію, поєднуючи мовні засоби та мовний матеріал іноземної та рідної мов. Ця компетенція забезпечує оволодіння мовним матеріалом з метою використання його в усному мовленні та на письмі. З мовною компетенцією тісно взаємопов'язана мовленнєва компетенція, котра передбачає наявність у курсантів умінь і навичок ефективної взаємодії в усіх видах мовленнєвої діяльності. Проте знання лексичного та граматичного матеріалу ще не забезпечує становлення комунікативних умінь, бо при цьому необхідні навички оперування цим матеріалом, а також використання його для розпізнавання інформації у визначених сферах спілкування. Майбутньому правоохоронцю необхідно на високому рівні володіти фаховою термінологією, адже її досконале знання буде запорукою успішної професійної діяльності. Формуванню термінологічної компетенції слід приділяти увагу за допомогою засобів іноземної мови. Поєднуючи такі підходи та застосовуючи міжпредметні зв'язки, можна досягти значно кращих результатів, сформувати у майбутнього правоохоронця глибоке розуміння професійної терміносистеми, навчити його доцільно користуватись здобутими знаннями. Соціокультурна компетенція передбачає засвоєння знань соціокультурних особливостей країни, мова якої вивчається, культурних цінностей і морально-етичних норм свого та інших народів, а також формування умінь використовувати їх у практичній діяльності. Для формування цієї компетенції має бути ретельно відібраний відповідний навчальний матеріал. Через мову можна пізнати історію, культуру іншої країни, тож слід розширювати світогляд курсантів у процесі оволодіння іноземною мовою. Соціолінгвістична компетенція дозволяє у процесі спілкування користуватися мовленнєвими зразками, особливими правилами

мовленнєвої поведінки, характерними для країни, іноземна мова якої вивчається. Формування відповідних соціокультурних і соціолінгвістичних знань, умінь і навичок сприятиме входженню особистості в інший соціум і забезпечуватиме її соціалізацію у новому для неї суспільстві. Отже, професійно-мовленнєва компетентність майбутнього правоохоронця формується на основі взаємопов'язаного професійного, мовленнєвого, соціокультурного й мовного становлення та розвитку. Процес навчання у вузі позначений притаманною йому логікою реалізації, яка проявляється у спільній діяльності викладача та курсантів при якій усі ланки взаємодії обумовлюються спільною роботою і відповідають вимогам стосовно здійснення провідної мети, а саме досягнення вищих щаблів професійної майстерності у своїй справі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Гороховська Т. В. Формування культури професійного мовлення майбутніх працівників органів внутрішніх справ : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Т. В. Гороховська. – Хмельницький, 2007. – 20 с.
2. Климова К. Я. Теорія і практика формування мовнокомунікативної професійної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів : монографія / К. Я. Климова. – Житомир : Рута, 2010. – 560 с.
3. Кухта І. В. Іншомовна компетентність у контексті формування комунікативної культури студентів у процесі вивчення іноземної мови / І. В. Кухта // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2008. – № 4. – С. 27 – 33.
4. Тільняк Н. В. Реалізація комунікативно зорієнтованого підходу до навчання української мови бакалаврів технічних спеціальностей : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Н. В. Тільняк. – К., 2015. – 20 с.
5. Шмідт Ю. О. Місце іншомовної комунікативної компетентності в системі підготовки військових фахівців / Ю. О. Шмідт // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2011. – Вип. 90. – С. 112 – 116.